

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на ЛИЛЯНА ХРИСТОВА ЗАГОРЧЕВА
за присъждане на образователната и научната степен „доктор“
по 3.5. Обществени комуникации и информационни науки –
Медии и комуникации (Връзки с обществеността)

на тема: „ВИЗУАЛНАТА РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ НА ДАННИТЕ В ОБЩЕСТВЕНАТА
КОМУНИКАЦИЯ – ЕВОЛЮЦИЯ, ТЕХНОЛОГИЯ И ПРАКТИКИ НА
ИНФОРМАЦИОННИТЕ ГРАФИКИ“

от ПРОФ. Д-Р ВЕСЕЛИНА ЙОРДАНОВА ВЪЛКАНОВА
Факултет по журналистика и масова комуникация,
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДОКТОРАНТА

Лиляна Христова Загорчева е зачислена като редовен докторант по научната специалност „Връзки с обществеността“ в Катедрата „Комуникация, връзки с обществеността и реклама“ на 15.02.2017 г. с научен ръководител проф. д-р Николай Михайлов, а от 04.10.2018 г. работи под научното ръководство на доц. д-р Светослава Ковачева.

Лиляна Загорчева е изпълнила всички дейности по индивидуален план, положила е успешно изпита по специалността, на 6.02.2020 г. успешно апробира своя дисертационен труд на предварително обсъждане в Катедрата „Комуникация, връзки с обществеността и реклама“. Лиляна Загорчева е отчислена предсрочно с право на защита, считано от 6.02.2020 г.

Дисертационният труд е преработен и редактиран и след вътрешното обсъждане в обучаващото звено – катедрата „Комуникация, Връзки с обществеността и реклама“. Така вследствие на редица съдържателни и технически промени в дисертацията при постапробационната ѝ редакция и съобразяването с мненията и препоръките на рецензентите и участвалите в дискусиата дисертационният труд е по-прецизен и по-ефективен от гледна точка на доказването на изследователските тези.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА И АВТОРЕФЕРАТА

Дисертационният труд е с общ обем 306 страници, структуриран в увод, три глави, заключение, библиография от 184 източника, от които 48 на български и руски език и 102 на английски език, в това число онлайн източници, 120 приложения. По темата на дисертацията Л. Загорчева има три публикации в научни списания, резултатите от изследването са комуникарани в два доклада на научни конференции.

Авторефератът, приложен към документацията по публичната защита, е с обем 35 страници и представя дисертационния труд чрез обща характеристика – цели, задачи, обект и предмет на изследването, изследователски ограничения, актуалност, преценка на теоретичното и практическо значение на изследването, на неговата методология, изследователски хипотези; структура на дисертационния труд и съдържание; заключение; преценка на приносните моменти.

Авторефератът е адекватен на дисертацията, отразява по същество структурата, подхода и основните обобщения и отговаря на изискванията за автореферирание на дисертационен труд.

ПРЕЦЕНКА НА АКТУАЛНОСТТА НА ПРОБЛЕМА

Настоящата дисертация е посветена на актуална и важна тема от променената парадигма на света – на трансформациите върху комуникациите, новата дигитална среда и променените нагласи и рецепция, на визуалната предметност на инфографиката и ролята ѝ в обществената комуникация.

Наричат информационните графики „новата дименсия на комуникациите“, а визуалното представяне на информацията е определяно като „човешки инстинкт и социална необходимост“¹. Според знаменития творец на този жанр Франческо Франки инфографиките са адекватно изразно средство на съвременното общество, на технологията и комуникацията, защото обхващат много визуални и вербални стилове, а предизвикателството пред екипите е да ги съчетават, като създават разбираеми обекти².

Наред с фотографиите и илюстрациите информационните графики вече са незаменим комуникационен инструмент за привлича вниманието и бърз и разбираем трансфер на информация. Пространни статистики, числа, съпоставки, сложни зависимости, комплексни информации, трудно комуникативни във вербален вид се комуникират ефективно чрез карти, таблици, схеми, диаграми, обяснителни чертежи, органиграми и т.н., онагледяват взаимоотношения, връзки, процеси, развития, йерархии, организационни структури, цифрови данни, тенденции, темпорални статистики, проценти, пространствена информация. В този смисъл инфографиките са още една, нелинейна форма на представяне на информацията с помощта на изображения и

¹ KLANTEN, Robert, Sven EHMANN, Kitty BOLHÖFER, Floyd SCHULZE. Turning Pages: Editorial Design for Print Media. Berlin, Gestalten Verlag, 2010.

² FRANCHI, Francesco. Designing News. Changing the World of Editorial Design and Information Graphics. Berlin: Gestalten Verlag GmbH & Co.KG, 2013.

дизайн. Като графична репрезентация на структури, ситуации и процеси инфографиките осветляват и обясняват комплексни идеи.

ПРЕЦЕНКА НА ПРИНОСИТЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

В дисертацията са очертани конкретни цели, свързани с проучването на научния проблем, като сред тях основният е свързан с извеждането на практики, техники, формати за визуална репрезентация в пълбик рилейшънс. Трябва да бъдат отбелязани задълбочените проучванията върху обекта – инфографиката като част от комуникационния дизайн, която е проучена в нейното развитие и през основни стилове, практики, автори, очертани са тенденции в няколко професионални сфери – пълбик рилейшънс, интегрирани маркетингови комуникации, дигитален маркетинг.

Предметът се гледа в широкото поле на обществените комуникации и медиите, през социалните, икономически, технологичните процеси, които влияят върху подходи, стилове, репрезентационни техники и идеи, фокусът върху ключови феномени и процеси, свързани с еволюцията и развитието на жанровете и формите на информационните графики, дава на изследването много добра база за анализ, обобщения, изводи, за извеждане на тенденции и формулиране на прогнози.

Свързаните с изясняването на научния проблем и със стратификацията на обекта и предмета изследователски задачи покриват както типологизацията на информационните графики, така и динамиката им като комплексен и мултидименсионален феномен, чиито „съставни елементи са нееднородни и представляват самостоятелни и относително автономни структури, с добре обособена вътрешна логика в изграждането“ (с.24).

За изпълнение на целите и поставените задачи докторантката се опира на методология, включваща социологически, културно-исторически,

историографски и психологически методи. Използвани са компаративни подходи, семиотичен анализ, културологически и историографски методи към изследваните визуални предмети.

В първата глава „ОСОБЕНОСТИ НА ИНФОГРАФИКИТЕ И ПРИЛОЖЕНИЕТО ИМ В СЪВРЕМЕННАТА КОМУНИКАЦИОННА СРЕДА“ докторантката се спира на важните процеси, тенденции, фактори, които повлияват практиките на широко използване на визуални статистики в корпоративната комуникация и в пблик рилейшънс. Този поглед към съвременните подходи и приложения на информационните графики като инструмент на съвременните институционални комуникации е изходна база за разгръщане на същинските анализи в дисертацията.

От своя страна, диахронният подход и изследване са необходими за разбирането на днешните тенденции, които вървят в практиките по отношение на визуалната репрезентация, на техниките и форматите на визуалните статистики.

Безспорно много по-ефективно от изследователска гледна точка и за доказване на тезите би било, ако вместо върху анализа на „ранни образци на информационна визуализация“ (с. 17) и върху откъслечни „примери от по-близки периоди“ научният ресурс бе хвърлен в една цялостна и задълбочена диахрония на развитието на инфографиките – далеч по-плодоносно от отделните пейзажи от еволюцията на този вид визуална комуникация, по-обективно и приносно.

Втората глава „ПРИЛОЖЕНИЕ НА ИНФОГРАФИКИТЕ В ИНСТРУМЕНТАРИУМА НА ПЪБЛИК РИЛЕЙШЪНС (ПР)“ дава на изследването прегледа на процеси, тенденции, които са предпоставки за широкото навлизане на инфографиките в обществената комуникация – важна детерминанта на изследването, обясняваща принципност, подходи и практики. Тук изведените тенденции на широко навлизане и „колонизиране“ на практиките на пблик рилейшънс от

Визуалното е важна – цитираните изследвания недвусмислено сочат значителен ръст на изображенията, графичните презентации и видеото в корпоративните комуникации, а технологичното развитие допълнително благоприятства значителното интензифициране на визуалните ресурси в тази област.

В тази глава линейно са разгледани типове документи и територии от публичен рилейшънс, в които намират приложение информационните графики. Установено е чрез наблюдения, че те са ефективен инструмент за представяне на информация, за създаване на корпоративна култура, за менаджмънт на резултатите, за комуникация и корпоративна информация и знание.

Далеч по-ефективно би било собствено емпирично изследване върху научния проблем по методика, разработена специално или адаптирана към предмета, вместо описанията, анализа и обзорите върху случаи от практиката.

Третата глава „**АВТОРСКА ТИПОЛОГИЯ НА ИНФОГРАФИЧНАТА РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ НА ДАННИ В ОБЩЕСТВЕНИТЕ КОМУНИКАЦИИ**“ анализира типологизациите на информационните графики (макар и далеч от изчерпване на източниците и подходите по въпроса) и предлага собствена типология на обекта в зависимост от целта на използване, от степента на интерактивност и ниво на възприятие, от носителя, от използваните изразни средства.

Собствената типология е базирана на сериозни проучвания върху обекта и на практическия опит на докторантката. Събраният емпиричен масив от повече от 5 000 практически образци от последните години е добра база за обобщения, анализ, изводи.

КАЧЕСТВА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертацията представлява принос към изследваната област, към изясняването на процесите и тенденциите в пиар практиките и визуализацията на данни в обществената комуникация. Изследването надгражда източниците по

темата както с диахронното изследване (макар и частично), така и с изясняването и дефинирането на важни понятия, категории, термини, с обобщенията на процеси и тенденции.

Основните констатации са пряко извлечени от практиката и се свързват с нея. Стилът е ясен и стегнат. Библиографията е точна и прецизна. Обемът е оптимален. Частите са логически и смислово свързани. Изследването и тезите са оригинални и авторски, докторантката е демонстрирала високо ниво на критическо мислене и практическа рефлексия към изследвания проблем.

ЗАБЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

- Структурирането само можеше да спечели, ако част от анализа и обзорите, свързани с комуникацията, с визуалния език, с комуникационния процес и обществената комуникация, с информационното общество, с езика и параезика, бяха включени в една теоретично помощна първа глава, която по-категорично да постави детерминантите на изследването и да очертае неговите операционални понятия.
- До известна степен непълтната в теоретическо отношение първа глава е „компенсирана“ с бегли дефиниции като таблицата на с. 36-37, обясняваща понятия и термини, отдавна в научно обращение. Учебническият подход никога не е бил плодотворен в дисертационните изследвания, но тези части могат да намерят място в евентуална публикация – сред значително прецизиране, разбира се. (Все пак, дефиниция за илюстрация от сорта на: „Нарисувано на ръка или векторно изображение на обект. В инфографиката илюстрацията се използва за онагледяване на анатомията на обекта или за да се подобри инфографичната естетика“ са прекалено повърхностни и елементарни, за да попаднат и там.)

- Отново с оглед на публикуване на текста могат да се избегнат стилистични несъвършенства – напр. русизми като „инфографичен“, „удачен“, „характеризация“ и др. под.
- Препоръчвам по-голямо внимание към структурирането на текста – на места в дисертацията има абзаци, по-дълги от страница-две.
- На места има свръхцитиране, излишни цитати (от блогове и ненаучни източници), и относително самостоятелни части от дисертацията завършват с цитати.

ВЪПРОСИ

- Как може да бъде назован по-синтетично и точно формулираният в 7.2.3. Вид от типологизацията „Инфографики с Възможност за кликване и извеждане на допълнителна информация“? (с.217)
- Не е ли оксиморон изразът „хиперболизиращи инфографики“? Не влиза ли в противоречие същността на фигурите и тропите в литературата с информиращия, документален характер на инфографиките, с тяхната автентичност, достоверност и неотклонността на данните, които визуализират? (с.231)

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

- С обстойния си анализ и проучвания върху същността, подходите и практиките на информационните графики в комуникацията;
- с изясняването на функциите, целите и ефективността на информационните графики като инструмент на обществената комуникация;
- с авторската си типология на инфографиките

настоящият дисертационният труд има определен принос в изследванията по обществени комуникации и информационни науки, по **ВРЪЗКИ С ОБЩЕСТВЕННОСТТА И ВИЗУАЛНА КОМУНИКАЦИЯ**.

Изведените по-горе приносни моменти на изследването ми дават основания **ДА ПОДКРЕПЯ ПРЕД УВАЖАЕМОТО НАУЧНО ЖУРИ ПРИСЪЖДАНЕТО НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“ ПО 3.5. ОБЩЕСТВЕНИ КОМУНИКАЦИИ И ИНФОРМАЦИОННИ НАУКИ – ВРЪЗКИ С ОБЩЕСТВЕННОСТТА НА ЛИЛЯНА ХРИСТОВА ЗАГОРЧЕВА ЗА ДИСЕРТАЦИОННИЯ Й ТРУД „ВИЗУАЛНАТА РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ НА ДАННИТЕ В ОБЩЕСТВЕНАТА КОМУНИКАЦИЯ – ЕВОЛЮЦИЯ, ТЕХНОЛОГИЯ И ПРАКТИКИ НА ИНФОРМАЦИОННИТЕ ГРАФИКИ“**.

Проф. д-р Веселина Вълканова

21.04.2020 г.